

سرشناسه	: توحیدی، احمد رضا، ۱۳۵۴-
عنوان و نام پدیدآور	: نقش حقوق اسلامی در تفسیر قوانین و مقررات / تالیف احمد رضا توحیدی، سید محمد باقر حسینی.
مشخصات	: قم: انتشارات آیین محمود، دانشگاه حضرت معصومه (س) ۱۳۹۲. ۳۱۲ص
شابک	: 978-600-92768-9-9
یادداشت	: واژه نامه، کتابنامه
موضوع	: حقوق -- ایران -- تفسیر و استنباط، حقوق -- تفسیر و استنباط
شناسه افزوده	: حسینی، سید محمد باقر، ۱۳۵۹ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ت ۵۹۰ / ۵۲۲۰ KM H
رده بندی دیویی	: ۳۴۰ / ۵۵۰ ۲۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۰۹۶۹۳۸

نقش حقوق اسلامی در تفسیر قوانین و مقررات

دکتر احمد رضا توحیدی (عضو هیات علمی دانشگاه قم)

سید محمد باقر حسینی (دانشپذیر دکتری حقوق خصوصی)

ویراستار: مرضیه سهامی احمد

ناشر: آیین محمود	شمارگان: ۱۰۰۰
ناظر فنی: محمدرضا شجاعی	کتابشناسی ملی: ۳۰۹۶۹۳۸
طراحی جلد: روح الله محمدی	تاریخ و نوبت چاپ: ۱۳۹۳ اول
صفحه آرایشی: حسین معظمی	شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۷۶۸-۹-۹
چاپخانه: کوثر	قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان
صحافی: چاپخانه باقری	تلفن پخش و نشر: ۰۹۱۹۲۵۱۲۸۳۷
محتوی علمی این کتاب، مورد تایید دانشگاه حضرت معصومه (س) می باشد.	

نقش حقوق اسلامی در تفسیر قوانین و مقررات

دکتر احمد رضا توحیدی (مفویات علمی و انکشافی)

سید محمد باقر حسینی (دانشیار علمی و انکشافی)

مرضیه سهامی احمد (دراستر)

دانشگاه حضرت معصومه (س)

سخن دانشگاه

تحقیق و پژوهش، اساس حرکت علمی و شرط لازم پیشرفت و ترقی کشور است. بی‌تردید پیگیری آرمان‌هایی چون جهاد اقتصادی، تولید ملی، خودکفایی علمی، جنبش نرم‌افزاری و تولید علم و فناوری، بدون تحقیق و پژوهش امری دشوار و دست‌نیافتنی خواهد بود. بدیهی است نقش محوری در این زمینه از آن دانشگاه‌ها است که باید با درک رسالت خطیر و تاریخی خود در این میدان گام نهاده و رسالتی ذاتی خود در تولید علم را به انجام رسانند. دانشگاه حضرت معصومه (س) نیز از بدو تاسیس خود در سال ۱۳۸۶، با درک این مهم و با حمایت‌های ریاست محترم دانشگاه جناب آقای دکتر باقری‌نالت، بحث پژوهش و تولید علم را سرلوحه کار خود قرار داده و با استفاده از تجربه استادان برجسته کشور توانسته است در مدت اندک، کتب متعدد و فاخری در زمینه‌های مختلف علمی به ویژه در زمینه تحقیقات علوم اسلامی و اسلامی به چاپ رسانده و در اختیار جامعه علمی کشور قرار دهد. در این راستا ضمن اعلام آمادگی برای همکاری‌های علمی و پژوهشی، از استادان و صاحب‌نظران رشته‌های مختلف علوم انسانی و تجربی تقاضا می‌شود با همکاری، انتقاد و پیشنهادات خود، دانشگاه حضرت معصومه (س) را جهت ارتقاء سطح علمی پژوهش‌ها و ارائه هرچه بهتر کتاب‌های آموزشی و پژوهشی یاری رسانند.

کتاب حاضر تحت عنوان "نقش حقوق اسلامی در تنسیق قوانین و مقررات" نوشته محققین ارجمند جناب آقای دکتر احمد رضا توحیدی و سید محمد اقرحسینی در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد تألیف شده است. امید است این اثر که با استفاده از آخرین دیدگاه‌های صاحب‌نظران این عرصه و با نگاه عمیق و موشکافانه نویسندگان محترم به رشته تحریر درآمده مورد اقبال دانشجویان و استادان این رشته قرار گیرد.

در پایان لازم می‌داند از زحمات جناب آقای دکتر مهدی خاقانی اصفهانی، جناب آقای دکتر حسین قافی و سرکار خانم دکتر سیده فاطمه فقیهی که ارزیابی این اثر را برعهده داشته‌اند و همچنین از تلاش‌های مجدانه جناب آقای شجاعی مدیر محترم انتشارات آیین محمود تشکر و قدردانی نماید.

دکتر مهدی یزدان‌شناس

مدیر پژوهش و فناوری

دانشگاه حضرت معصومه (س)

فهرست

.....	سخن دانشگاه	۵
.....	فهرست	۷
.....	مقدمه	۱۲
.....	مبنا و جوهر حق	۱۲
.....	معانی ذکر شده برای واژه «حقوق»	۱۳
.....	فصل اول: کلیات و مفاهیم	۱۹
.....	۱- حقوق اسلامی	۲۱
.....	۲- اجتهاد	۲۷
.....	۳- فقه	۳۰
.....	۴- حکم شرعی	۳۴
.....	۵- اصول فقه	۳۸
.....	۶- قواعد فقه	۴۲
.....	۷- قانون	۴۴
.....	۸- مبنای قانون	۴۷
.....	۸- تفسیر	۵۲
.....	۸-۱- لزوم تفسیر قانون	۵۵
.....	۸-۲- موارد تفسیر	۵۸
.....	۸-۲-۱- نقص قانون	۶۰
.....	۸-۲-۲- سکوت قانون	۶۱
.....	۸-۲-۳- اجمال و ابهام قانون	۶۲
.....	۸-۲-۴- تعارض قوانین	۶۶
.....	۹- تعارض	۶۷
.....	۱۰- تراحم	۷۳
.....	۱۰-۱- وجوه اشتراک و افتراق تراحم با تعارض	۷۴
.....	اول- وجوه اشتراک تراحم با تعارض	۷۴
.....	دوم- وجوه افتراق تراحم با تعارض	۷۴
.....	فصل دوم: معیارهای تفسیر قانون	۷۹
.....	مقدمه	۸۱

۸۳		مکاتب تفسیری
۸۳		۱-۱- مکتب تفسیر لفظی یا تحلیلی
۸۶		۲-۱- مکتب تفسیر تاریخی (اجتماعی)
۸۷		۳-۱- مکتب تحقق علمی آزاد
۸۹		۲- مراجع و مقام های تفسیرکننده قانون
۸۹		۱-۲- تفسیر قانونی
۹۱		۲-۲- تفسیر قضایی (موردی)
۹۴		۳-۲- تفسیر شخصی و علمی
۹۵		۲-۴- تفسیر نهادهای مشورتی و نهادهای قانونی
۹۶		۲-۵- تفسیر اداری
۹۸		۳- روشهای تفسیر قانون
۹۸		۱-۳- روشهای کلی تفسیر قانون
۹۸		۳-۱-۱- تفسیر روح
۹۹		۳-۱-۲- تفسیر مضیق
۱۰۰		۳-۱-۳- تفسیر کلاسیک
۱۰۱		۲-۳- روشهای عملی تفسیر که مستقیماً بر تعیین حکم دخالت دارند
۱۰۱		۳-۲-۱- تفسیر ادبی
۱۰۲		۳-۲-۲- تفسیر منطقی «Interpretation logique»
۱۰۳		۳-۲-۳- تفسیر تاریخی
۱۰۳		۳-۲-۴- تفسیر اصولی «Interpretation systematique»
۱۰۴		۳-۲-۵- تفسیر لفظی
۱۰۵		۴- ابزار و وسایل تفسیر قانون
۱۰۵		۴-۱- مفهوم مخالف
۱۰۶		۴-۲- مفهوم موافق (قیاس اولویت) «Argvment afortiori»
۱۰۷		۴-۳- قیاس اصولی (تمثیل منطقی)
۱۰۸		۴-۴- قیاس منطقی
۱۰۹		۴-۵- استقرا
۱۱۰		۵- مشرب تفسیری حقوق ایران
۱۱۷		۵-۱- روح قانون و روح حقوق جمهوری اسلامی ایران
۱۲۵		۵-۲- سیستم حقوقی حقوق ایران
۱۳۰		۵-۲-۱- نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران از نظر ماهوی
۱۴۱		۵-۲-۲- شکل قواعد و مقررات نظام حقوقی ایران

۱۴۸	۶- تفسیر اصولی، شیوه تفسیری منتخب در حقوق ایران
۱۵۶	۱-۶- استناد به منابع معتبر اسلامی و فتاوی معتبر
۱۵۷	۲-۶- استناد به اصول کلی حقوقی
۱۵۸	۷- تفسیر در شریعت اسلامی
۱۶۰	۱-۷- روش تفسیر لفظی
۱۶۱	۲-۷- روش تفسیر اصولی
۱۶۸	۸- حل تعارض ادله در شریعت اسلامی و حقوق ایران
۱۶۸	۱-۸- اقسام تعارض
۱۷۰	۲-۸- قواعد حل تعارض
۱۷۴	دوم- قاعده تقدم مقید بر مطلق
۱۷۵	سوم- قاعده تقدم وارد بر مورد
۱۷۷	چهارم- قاعده تقدم حاکم بر محکوم
۱۸۱	اول- حل تعارض استثنای ادله در علم اصول
۱۸۲	دوم- حل تعارض مستثنای ادله در علم حقوق
۱۸۴	نتیجه
۱۸۷	فصل سوم: مصادیق کاربرد حقوق اسلامی در تفسیر حقوق خصوصی و کیفری
۱۸۹	مقدمه
۱۹۲	۱- مصادیق کاربرد حقوق اسلامی در حقوق ماهوی
۱۹۳	۱-۱- لزوم تفسیر قانون به وسیله فقه
۱۹۸	۲-۱- قلمرو فقه در تفسیر قوانین
۲۰۲	۳-۱- جایگاه قیاس در تفسیر حقوق کیفری
۲۱۵	۴-۱- مبانی و جایگاه تفسیر شک به نفع متهم
۲۲۹	۵-۱- جایگاه عرف در تفسیر قوانین
۲۳۳	۶-۱- بهره‌گیری از حقوق اسلامی در تفسیر قوانین
۲۸۳	۲- مصادیق کاربرد حقوق اسلامی در حقوق شکلی و آیین دادرسی
۲۸۴	۱-۲- تفسیر قوانین آیین دادرسی مدنی و کیفری
۲۸۷	۲-۲- تعداد و ارزش ادله اثبات دعوی
۳۰۴	۳-۲- جایگاه امور شکلی در رسیدگی به دعاوی
۳۰۷	نتیجه‌گیری
۳۰۹	منابع
۳۰۹	کتاب فارسی
۳۱۵	ب) عربی
۳۲۰	دوم) مقالات